

bennünket. Mert a dolog eddig úgy állott, hogy a kiscgazdák fundus instruktsa le lévén foglalható, e lefoglalással és a fundus instruktsa árverés alá bocsátásával a legnagyobb visszaéléseket követték el.

Megtörtént az, hogy az első jóhiszemű hitelező után következett egy második és harmadik hitelező, akik lefoglalták és elárverezték a kiscgazda fundus instruktsát. Megtörtént azután nagyon gyakran, hogy a végrehajtható bérbeadta a gazdának igavonó jöszágát és a felszerelést és folyt tovább a hitelezés nagyobb percentre, mint azelőtt. Ennek a visszaélésnek megakadályozására, amely nálunk az uzsorának egy rettenetes fajtáját honosította meg, feltétlenül törvényhozási uton kellett intézkedni.

Az új törvényhozás ezt a fundus instruktsát mentesítette a lefoglalás alól. Megszünteti a könnyelmű és a kizsaroló hitelezést és be fog állani egy más hitelezés, annak a kiscgazdák munkája, szorgalma, takaréksága és tisztessége.

Ez fog jövőben a hitel alapjául szolgálni.

Emellett pedig a realis biztosíték az lesz, hogy ez a becsületes, tisztességes, jóra való kiscgazda annál inkább meg fog tudni felelni a maga fizetési kötelezettségeinek, mert a törvény biztosította őket a rosszlelkű hitelezőkkel szemben.

Mennyi gyűnyt és alatomos támadást kellett kiállani a kormánynak, különösen pedig Günther Antal igazságügyminiszternek, míg a javaslatot dűlőre lehetett vinni. Hányszor tettek kísérletet a megbuktatására, vagy pedig mi mindenképen

akarták a törvényjavaslatnak épen legüdvösebb szakaszait lehetetlenné tenni.

Mindezen ostromok dacára a javaslatból a főrendiház elfogadása és a király szentesítése után törvény lesz, mi pedig ettől a törvénytől hazánk gazdasági és ipari felvirágoztatását és a pusztulófélben levő kisembereknek az ország számára való megmentését reméljük és várjuk.

(+.)

Az országos kongregációi értekezetlet.

A Regnum Marianum egyesület a kongregációk vezetőit e hó 4-én értekezletre hívta meg. Az értekezleten gr. M a j l á t h Gusztáv Károly erdélyi püspök elnököt.

Gróf Majláth püspök megnyitván az ülést, kifejtette, hogy mindenki érzi azokat a nehézségeket, a melyek az ifjúság nevelése körül fölmerülnek, de ezen a nehézségen Krisztus kegyelmével győzedelmeskedhetünk. A mostani értekezletnek célja, hogy kicseréljék azokat a tapasztalatokat, amelyek az ifjúság vezetése alkalmával fölmerültek, az ifjúság vezetése körül tapasztalt hibákat szóvá tegyék. Egyszersmind addig, míg távol kell lennie, az elnöklésre fölkérte F i e b i g e r Sándort.

Az értekezlet sürgőnyileg üdvözölte József főherceget, Vaszary Kólos hercegprímást és gróf Apponyi Albert kultuszminisztert.

A püspök ezután bejelentette, hogy egy világi férfiú indítványt adott be, szólítsuk fel a nevelés terén működő férfiakat és nőket, hogy mutassanak rá szabatosan: miképen gondolják elérhetőnek az öntadatos kath. nevelést s a mennyiben hazánkban a kath. nevelés nem érte volna el célját, mi a véleményük, hogy ez miért volt eredménytelen. A hozzászólások 1909. jan. 1-éig küldendők a Regnum Marianumba.

Az értekezlet elfogadta az indítványt és a püspök elnöklése mellett kiküldötte a bizottságha

kübirja a hosszú utat, mert minduntalan az ájulás stádiumában van és nincs senkije."

Érdeklődni kezdtünk utána s kérdezősködtünk közben, hogy mi történik a szegény beteg utas társunkkal, amíg szerencsésen megérkeztünk Lourdba. Itt ki-ki a maga szállására vonult s elfeledni látszottunk betegünket. Elvégeztük zárandokcélunkat s visszafelé tartunk Zürich felé. Itt pihenő napunk lévén, mi papok miséztünk, a hivek áldoztak. A reggelinel azt mondja Skarda prépost úr: „Uraim! nagy dolog történt velünk, a bold. Szűz meggyógyította azt a szegény beteg asszonyt, aki oly nagy betegn jött velünk Lourdba. Ma gyóntató atyjának gyónáson kívül vallotta be s felhatalmazta, hogy tovább mondhatja." Eddig a prépost szavai, most jön a boldog kolozsvári asszony.

„Uraim! A kolozsvári orvosok egyhangulag lemondottak rólam, hogy bajomon nem segíthetnek, menthetlen az én életem; de én bízam egy más orvosban s az ő asszisztensében, Máriában. Erős volt a hitem és nagyobb a reményem, hogyha én Lourdba elmehetnék, ott meggyógyulok. Szegény vagyok, de mégis kieszközölte Mária az én jó férjemtől, hogy elbocsátott Lourdba.

Lourdba való megérkezésünk után másnap szentgyónás és áldozás után megfürödtem s mikor harmadik nap a legerősebb bizalommal kérem a szent Szűzet, egy édes, gyöngéd női hangot hallok, mely így szól hozzám: „leányom!

dr. Mazy Engelbertet, dr. Török Mihályt, Izsóf Alajost, Turi Belát és dr. Sebők Imrét.

Ezután Csücs István főreliskolai tanár tartott előadást a gyakori szent áldozásról. Azon kell lenni, hogy a gyakori áldozás elviszite rendkívüli voltát. Az iskolában nem szabad tudtul adni, hogy ki áldozik gyakrabban és ki nem. Jó példa lenne, ha a tanári testületekben legalább egy világi ember akadna, aki gyakrabban járulna az oltárhoz. Egyelőre jónak látna a vasárnapi áldoztatásokat.

Gróf M a j l á t h püspök nagy elismeréssel szól az előadó szép szavairól. Különösen fontosnak tartja az ifjúság buzditását a szünidő előtt, hogy vakációban is folytassa az áldozásokat, mert itt van a tulajdonképeni erőpróba. A szülsők — még a legjobbak is — nem értik a gyakori áldozások szükségességét s kegyelmét s azért az ifjúra még otthon is apostolkodás vár, erre pedig buzditani kell. A hálaadás mértékét a lehető legkisebbre gondolja szabni — és ezt minden körülmények között meg kell kívánni — mert a gyermek többet még nem tud tenni. Legnehezebb az idő kérdése. Inkább el kell tekinteni a szigorú rendtől, csakhogy akik áldozni akarnak, áldozhassanak. A praktikumra nézve ajánlja, hogy minden pap minden nap gyóntasson meg néhány gyermeket. Ezzel fog terjedni első sorban az a tudat, hogy erre szükség van. Egyik példája vonzza a másikat. Eleinte lesz két-három, később husz-harminc. Ajánl néhány jó könyvet a gyakori áldozásról.

A második előadó K o m o c s y István (Pécs) volt, aki „A kongregáció a keresztény világ kialakításának szolgálatában" címen értekezett.

Arról van szó, — mondotta az előadó — hogy katolikus világnézetet adjunk gyermekeinknek.

Nekünk a hit, mely cselekedetek nélkül vagyion: holt. Keresi tehát az eszközöket, melyek arra segítenek, hogy kiformalódjék a krisztusi ember. Nagy eszköz, főeszköz erre a vezető egyénisége. Ha nem fűzi össze kongregánistáival a céloknak gyakorlati azonossága az emel-

meggyógyultal!" s én attól a perctől kezdve ma negyedik napja annak, semmi fájdalmat nem éreztem. Egészen újjáalakultam, erősödöm és vidám vagyok, aki annyit sirtam; nem merem eddig senkinek szólni, nem mintha kétkedtem volna a velem történt esodás gyógyulás valóságán, de örömettem férjemmel akartam közölni, hogy együtt köszönjük meg Máriának azon képe előtt, mely annyit könyezett Mikolában; de tovább nem tudtam hallgatni, mert kitört belőlem az öröm és hála s így mondtam meg gyóntatómnak."

Eddig a nő előadása. Aztán elmentünk, kiki a hazájába s talán más nem gondolt vele, de én nekem sokszor jutott eszembe, hogy mennyire szeretném tudni azon nő sorsát s most Mária megismertetett vele pünkösdi ünnepe.

Ott volt Kolozsvárról a „Szent Bonaventura könyvnyomda" főintézője s elmondja, hogy van Kolozsvárt egy nő, aki Lourdban meggyógyult. Kapva kapok az alkalmon: lázas sietséggel kérdezősködöm utánna, aki most is itt volt, de már haza utazott, s elbeszéli vele körülményeit, aki azután megbízott és legbuzgóbb agitátor Kolozsvárt a Szűz Mária kultusz körül és liferáns Lourd felé.

Székely.

esoda ismétlődött Lourdban és a világban mindenütt, akik a lourdi Szűz Máriában erős hitel, bizalommal használták a lourdi vizet, mely különös erőt a Szent Szűz kérésére Istentől kaptak.

A lourdi esodáknál megáll az ember esze. Lourdesben vagy hívóvé lesz az ember, vagy úgy jár teljesen, mint a zsidó főpapok és farizeusok Krisztus urunk idejében, akik látták az Üdvözítő esodáit, de bűnös megátalkodottságukban megrögzöttek ördögi tagadásukban és mindent konokul tagadtak és félremagyaráztak. De akikben van jóakarát s nem zárkózik el teljesen a hit s a kegyelem elől, azt megrázza az, amit Lourdesben lát és tapasztal. Lourdesben vagy hívó léleké lesz az ember, vagy ördögi gonosszá, akinek még az élő Isten se számít, mert még annak sem hisz. — annak is ellene mond.

Sokan hitetlenül mentek Lourdba, tisztán emberi kíváncsiságból s mint buzgó hívők távoztak onnan boldogul.

Mikor én 1904-ben Lourdban voltam, augusztus 30-án három esoda történt s ezek közül egyik boldog beteg kolozsvári nő, tehát minket erdélyieket különösen érdeköl társunk volt. Elmondom ez esetet azért, mert ő ma is él Kolozsvárt s méltán hivatkozom rá, mint tanúra.

U. i. Mikor augusztus 22-én Bécsben útra készen voltunk, azt mondja nekem Skarda prépost úr: „Székely bácsi! Van itt köztünk egy erdélyi nő utas társunk, aki alig hiszem, hogy

kedett s mégis praktikus kereszténység iránt, szőljön bár az emberek vagy anyagok nyelvén, olybá lesz, mint a zengő érc és pengő cimbalom.

Nó akarjuk mindazon által sem a praesest, sem az általa képviselt irányzatot a szentség megközelíthetetlen, miszlikus homályába burkolni. Fiúk vezetésében egészséges realizmus többet ér szentimentális idealizmusnál. A szentségnek nincsenek shematikus formái, de minden állásnak és minden kérdésnek megvannak erkölcsi és vallási vonatkozásai.

I z s ó f Alajos is igen erősen hangsúlyozandónak véli Komócsy azon gondolatát, mely szerint ő a kongregáció munkája eredményességének biztosítékát a vallásos életnek a gyakorlati élet áramlatába való bekapcsolásában látja.

W i c k Béla (Eperjes) ismerteti az ő kongregációjának működési rendjét. Minden exhortáció valami katekizmusi magyarázattal kezdődik. Utána egy fiú aktuális témát tárgyal s a fiúkra nagy hatást gyakorol, ha társuktól hallják a kényes kérdésnek vizsgálatát.

H a n a u e r István (Budapest) szerint az exercitiókat, mint a katolikusok öntudat kifejlesztésének hathatós eszközeit kell tekintetünk. Ezek tartására, mint az evangélium hirdetésére minden pap egyformán hivatott. Ha magukban bizó katolikusokat akarunk nevelni, járjanak elől jó példával s bizzanak magukban a praesestek is. A jézustársaságiak maguk fognak örülni legjobban, ha az óriási tehernek, mellyel ők küzdenek, egy részt levestük a vállaikról.

H a n t o s Ferenc (Budapest) ajánlja Tillmann-Pesch aszkétikus munkáját.

N a g y Lajos vallásánár (Budapest) a magisztrátusról tartott előadást.

A kongregációban a magisztrátus szociális, pszichológikus és pedagógikus szükséglet. Szociális szükséglet azért, mert a kongregációt mint tömeget szervezni kell. S miként a hadseregben nem elég a fővezér, kellene tiszték, vezérkar, vagyis a fővezérnek bizonyos multiplikációval kell bírnia, ép úgy a kongregációban a praese-

sen kívül kellene intermediuumok, akik közvetítik a kongregációval a praesest lelkét s viszont a praesesttel a kongregáció vágyait, hangulatát, szellemét.

Utána F r i e d r e i c h István tartott előadást „Mit várunk a kongregációtól?” címen.

Kívánja a kongregációtól, hogy szoktassa rá a katolikus elvek végső konzekvenciáinak levonására és gyakorlati alkalmazására, ismerlessen meg a tennivalókkal, lelkesítsen, tüzeljen, szoktasson rá az aktivitásra és a nyilvánosság keresésére, plántálja át a kereszténység lényegét a lelkekbe és elmékbe.

S z u z s a i Antal azt indítványozta, hogy kerestessék meg a belügyminiszter, hogy nemcsak a testi, de a lelki egészség felett is örökjék s adjon ki szigorú rendeletet a pornografikus iratok és újságok nyílt helyeken való árusítása vagy mutogatása ellen.

Ezután F l u d o r o v i t s Zsigmond indítványt tárgyalta, aki azt indítványozta, hogy a püspöki kar kéressek fel, hogy szerezzon érvényt ama miniszteri rendeletnek, hogy az ifjúságot a tanórok kísérjék az isenitiszteletre.

Gróf M a j l á t h püspök kijelentette, hogy az indítványt tegyék át a hitnarak értekezletéhez, mert oda tartozik.

Ezzel a tanácskozás véget ért.

F i e b i g e r László megköszönte Majláth püspöknek fáradozását s szeretetteljes irányítását, mire Majláth püspök szíves szavakkal válaszolt. Tudja, hogy mindnyájuk lelkét az ifjú lelkek gondozásának szeretete tölti be, ápolják is a kegyelmi életet az ifjakban, főleg a gyakori szent áldozás behozatala által. Annival több öröme lesz mindenkinek a munkájában, amennyivel több ifjaban fogja látni a kegyelmi élet megtermett gyümölcseit. A praesesteket kéri, hogy a felvételeket megfontolva eszközöljék, legyenek inkább nehézkesek. Nem helyes tekintetben Erdélyben is vannak még kifogásai, hogy néhol a felső osztályokból mindenkit felvesznek a kongregációba. A kongregációknak elite-társaságnak kell lenni. Végül sajnálatának ad kifejezést, hogy a Jézus-társaság

tagjait, kik el vannak foglalva lelkigyakorlatok tartásával s mint tudja, Kalocsáról is mind ilyen munkába mentek szét, az ideai kongresszus nélkülözöte, hogy így nem hallhattak a kongregációk vezetéséről, irányításáról az ő avatott ajkukról is irányító szavakat, de reméli, hogy jövőben nem lesznek akakályozva az eljövételben. Végül Isten áldását kívánja munkájukra.

H I R E K.

— Személyi hírek. Zomora Dániel kanonok-plébános, folyó hó 9-én Csiksomlyóra utazott, hogy ott e hó 11-én, az erdélyi missziógyűlésen elnököljön. Onnan Előpatak fürdőre fog menni, üdülést és gyógyulást keresni. — Dr. Balás Endre, papnevelőintézet kormányzó üdülés végett Tusnádi fürdőre és Soóthy Gyula, lapunk felelős szerkesztője, egészségének helyreállítása céljából, Savanyúkút fürdőre (Sopronmegye) távoztak.

László Ferenc Jézustársasági atya, e hó 5-én a gyulafehérvári igralmas nővérek szentgyakorlatát befejezvé, meg aznap Csiksomlyóra utazott, hogy az ott egybegyűlt erdélyegyházmezei papoknak és kántortanítóknak, e hó 7-től kezdve szentgyakorlatokat tartson.

Schreibner Viktor csász. és kir. hadosztályparancsnok, e hó 2-án városunkba érkezett, hol 3-ikán és 4-ikén megvizsgálta a 31-ik cs. és kir. gyalogezredet és a pionier zászlóalját.

— Személyzetiek. N e u r i e h r e r Ödön cím. apát, brassói plébános, állásáról lemondván, központi szolgálatra behivatott és itt a titkári teendőket látja el.

a) Á t h e l y e z t e t t e k k ö v e t k e z ő l e l k é s z e k : B a r t o s Dénes Parajdáról Nyikómalomfalvára, G á b o s i Dénes Gyimesfelsőlokról Csikdelnére, G á s p á r János Lővétéről Gyergyóujfaluba, M e l c e r Károly Nagyszében — K ü l v á r o s — H o l z m á n y a, M o l n á r Miklós Székelyhodosról Nyárádremetére, N a g y István Sárpatokról Varságtisztásra, P o p p József Holzmányból Sárpatakra, T o d o r Imre

vezetik. — Érdekesnek találok a Krisztus korabeli zsidó iskolák fegyelmi szabályzatából egy párat feljegyezni. Így: A tanulóknak nem volt szabad a közönséges emberekkel érintkezniök, sokat tréfálniok, a tanító jelenlétében tanítaniok; a tanítónak ellenmondani, vele civakodni, föléle rosszat mondani, olyannak tekintették, mintha azt Jahveval szemben tették volna. A tanítványoknak nem volt szabad allaniok a mester előtt, hanem ülniök kellett; ha az előadás be volt fejezve, a tanítványok a mester előtt meghajtották magukat és oldalt feleje fordított arccal távoztak a tenteremből. A tanítványok soha sem szólíthatták nevén tanítójukat, hanem azt márnak azaz úrnak, vagy rabbinak, azaz mesternek hívták.

A zsidóknak a tanítás ingyenes volt, mert Jahve is ingyen tanított s mert a töróban való oktatás megbecsülhetetlen, megfizetlen volt. Nehogy azonban a tanító állása méltóságával összeférhetetlen alamizsnára szorúljon, a tanító rendszeren valamely mesterséget is tanult s ha a szükség úgy hozta magával, gyakorolta is. Így az Úr Jézus ács volt, tanítványai halászok voltak, a nemzetek apostola, társai Szent Pálsátorponya készíttéssel kereste kenyerét. De ha ingyenes volt is a tanítás a zsidóknál, mégis elfogadtak a harmadik századtól némi díjat azon idővesztéséért, melyet tanítással töltöttek, de a melyet saját hasznukra is fordíthattak volna. (L. Huber, A Talmud.)

A görögöknél Lykurgus abból az elvből in-

Képek a népiskola történetéből.

Ha az ókori népek történetét olvassuk, azt tapasztaljuk, hogy az első iskola az utca volt. Egyes, tapasztalt emberek maguk köré gyűjtötték az utca népet, öregot és ifjat egyaránt, s azzal minden meghatározott rendszer nélkül közölték ismereteiket. Később ugyan a templomok csarnokai is megnyíltak a tanító előtt, de ez már azt jelenti, hogy a tanító tekintélye növekedett.

Az ókori népek között műveltség tekintetében elsők a chinaik voltak. Az első selymet, festéket, porcellánt Chinából kaptuk, a könyvnyomtatást, iránytűt sokkal előbb ismerték, mint a nyugati kulturnépek. Chinaiak a tanításra már a legrégibb időben nagy súlyt fektettek. Mencius chinai böles azt írja fejedelméhez: „Ha az államot boldoggá akarod tenni, akkor mozdítsd elő az ifjúság nevelését és állíts iskolákat.“ A chinai szertartásos nép lévén, először áldozatot mutattak be a tudományok istenének s azután kezdetét vette a tanítás, ami először az udvariasság szabályainak elsajátításából állott. Főszilyt a képzelő tehetség fokozására, az elme erősítésére fektették. Az olvasás és írás elsajátítása, mivel a chinai nyelv sok jegyből áll és az írásban szörszálhasogató pontosságot követeltek, nagy mesterség volt. A vizsgálatot igen szigorúak voltak. Még 1850-ben is Pekingben lefejeztek egy mandarint, mert egy jelöltet érdemtellenül bocsátott át. A chinai oktatásban nem kis szerepe volt a bambusz nádak.

Egyiptom papi állam lévén, egész berendezkedése ennek felelt meg. A papok voltak a népnek első és kizárólagos tanítóit, bárha a kasztró rendszer miatt a papi osztályon kívül állók igen alacsonyfokú oktatásban részesülhettek. Az egyiptomiak főfoglalkozása a földmívelés volt; a Nilus kiadásai, majd a nagy szárazság vizicsatornák és víztartók építésére kényszerített, a mi által építészeti érzékük fejlődött. Az egyiptomi nem annyira terjeszkedni, mint inkább fenmaradni akart, azért „az egyiptominak eszményét a mumia, nemzeti emléket a gúla teszi.“ A gyermekek a családban neveltettek szigorú fegyelem alatt, bőrig lenyírt hajjal és sokszor minden ruha nélkül jártak. De amint Plátónak egyik leírásából kitűnik, a szegényebb nép számára nyilvános iskolák is voltak. Kevés gondot fordítottak a leányok iskoláztatására, míg az idegen előtt minden iskola zárva volt. Más írásmódja volt a népnek, más a papoknak; a templomok és gúlak egy harmadik írásmódot, a képirást örítették meg. (L. Lubrich, A nevelés történelme.)

A zsidóknál a fogság előtti időben az iskola fogalmára a héber nyelvben egészen házilag kifejezést. A gyermek nevelése egészen házilag történt. A törába, a zsidó nép csodás történetébe, úgyszintén valami foglalkozásba, mesterségbe az atya vezette be a fiukat. Az első iskola Kr. e. az első században állított fel. A nőknak iskoláztatását nemcsak feleslegesnek, de veszedelmesnek is tartották. Az ismeretek a Talmud szerint a nőt elrontják, dévajszagra, pajkosságra

Varságtisztázról Csertéshondolba, Tunyogi Csapó Endre Mikóújfaluból Parajdra, Várady Gyula Csertéshonóiból Mikóújfaluba.

b) **Lelkészek lettek a káplánok között:** Boér Károly brassói káplán Magyarfenesen, Gégő Simon petroszényi káplán Gyimesfelsőlokon, Kun László kolozsvári káplán Szászfenesen, Olasz András gelencei káplán Kidében. Szóts Albert végzett teológus, a püspöki irodában nyert alkalmazást.

— **A július 2-iki konkurzus eredménye.** A július 2-án megtartott konkurzus alkalmával, az erdélyi egyházmegye papnövendékei közé a következő ifjakat vették fel: Az első évi teológiai tanfolyamra: Győri Imrét Marosvásárhelyről; Kovács Gergelyt, Márton Jánost, Bodrogi Dezsőt, Lakatos Menyhártot Székelyudvarhelyről; Rácz Józsefet Csíksomlyóról; Petul Márton örm. szert. ifjút Szamosújvárról. A főgimnázium VIII-ik osztályába: Dézsi Miklóst Brassóból. A főgimnázium VII-ik osztályába: Mazalik Győzőt Nagyváradról; Papp Jánost Fogarasból és Sorbán Józsefet Gyulafehérvárról.

— **Papválasztás.** Az önálló plébániává alakult Csikáptocsa hitközségben f. évi június 27-én történt meg a választás. Volt 10 pályázó; a választás eredménye következő: Első helyre választott 101 szavazattal Körössy Géza ottani expositus s. lelkész, második helyre 71 szavazattal Fekete Imre csikrákosi lelkész, harmadik helyre 64 szavazattal Török Ferenc gyergyócsomafalvi lelkész, orsz. képvis. Szavazatot kaptak még: Anda Géza 53, Márkos Endre 33, Kovács András 20, Szekeres János 17, Csató Ferenc 1, Balogh Ignác 1.

— **Halálozások.** A brassói róm. katb. főgimnázium tanári kara fájdalommal tudatja úgy a maga, valamint az összes rokonok nevében, hogy szeretettel kartársa, az önzetlen rokon és jóbarát Nagyontisztelendő Albert Ferenc

ny. róm. katb. főgimn. hittanár f. hó 6-án reggeli 7 órakor életének 45-ik évében, hosszas szenvedés után a haldoklók szentségének áhitatos felvétele után az Urban eszeseser elhunyt. Drága halottunk földi maradványai f. hó 7-én d. u. 2 órakor fogtak a bolonyai róm. katb. temető halottas házában beszenteltetni és onnan Csíkszentmártonra szállítva, az ottani temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Lelkéért az eszeselők szentmiseáldozat úgy a brassói, valamint a csíkszentmártoni plébánia templomban f. hó 8-án szerdán reggel 1/28 órakor fog az Egek Urának bemutatni. Az örök világosság fényszedjek neki! Brassó, 1908. évi július hó 6-án.

Schultz Polyxéna S. Sepsiköröspatakon sirnak a kis templom harangjai. Szomszédban, az irlalmas nénék intézetében összebújnak az árván maradt nővérek és növendékek. Siratják a jó édes anyát, ki június 28-án reggel nyolc órakor az égi Jegyesnek adta át már régen felajánlott lelkét. Ez a csendes zokogás az ő minden fizetése a világ részéről, melynek meghalt, hogy még inkább élhessen érte. És meg lehet elégedve vele. Mert az a köny, mi ott reszket az összegyűlt hívők és gyermekek szemén, a tiszta szeretet emlékezése, hála adója. Szeretettel adott, szeretettel aratott. S ez a szeretet kísérte őt sirjába. Ez a szeretet adott nemes gondolatot két kicsi növendékének, hogy délután, mikor senki sem járt a temetőben, felhantolt sirjához térdeljenek s angyaliszívvel, ártatlan arccal imádkozzanak a jó néniért.

— **Sekundicia.** Hodor István székesfehéregyházmegyei újműsés folyó évi június 30-án Sepsiszentgyörgyön végezte kiváltságos szentmiséjét, melynek végzetével, mint primiciájának hatodik napján áldást osztott a nagyszámban összegyűlt híveknek.

— **Konkurzus.** A Szent-István királyról nevezett erdélyrészi szentferenc rendtartomány főnöksége a rendbe való belépést, illetőleg pályázatot hirdet. Pályázhatnak mindazon róm.

kath. ifjak, kik valamely gimnázium IV-ik osztályát legalább és pedig jó sikerrel elvégezték. Mindazok, kik a rendbe való belépésüket öhajják, folyamodványukat gimnáziumi bizonyítványuk, keresztlevelük, orvosi oltási, szülői beleegyezési és saját lelkészük által kiállított bizonyítványával 1908. július hó 20-ig adják be Medgyesre (Nagyküüllöm.) P. Kory Ottó rendtartomány főnök kezéhez, mert a később érkeztettek az esetleges létszám betöltése esetén figyelembe nem vétetnek. Mindazon ifjak, kik a gimnázium IV-ik osztályánál többet végeztek, a rend kebelében a tanulás illetőleg kedvezményben részesülnek. Laikus, azaz szolgálattevő testvéreknek azok vétetnek fel, kik elemi iskolájukat elvégezték, írni, olvasni tudnak, vagy esetleg valamely mesterségben jártasok és a fenti bizonyítványokkal szintén rendelkezők.

— **Szekundicia.** Sz. Péter és Pál apostolok ünnepén mondotta el második szent miséjét Gáspár Béla újműsés Zetelaka községben. A manuduktori és szónoki tisztet Sebestyén Mózses esperes pleb. töltötte be. Megindító szavakban hitva fel a hívek figyelmét az ünnep jelentőségére. Ugyanazon apostoli lélek, ugyanazon apostoli szív működik ma is az új pap lelkében, mint az apostolokban, egyesülni kell az új misés imádságával, hogy a közös imádság, ennyi sok hívő lelkéből fakadván, annál inkább meghallgattatásra számíthasson, legyen a mai nap közös nagy hálaadás azért a kegyelemért, hogy egy derék, törekvő új pap miséjén vehetnek részt. Mely megindulással folytatta a miséjét az új pap, s végeztével igazán óriási hívő seregbe adhatta papi áldását. Az ebéd az Esperes Úr bőkezűségét díszéri, az újműsés legközelebbi hozzá tartozói és a tanítói kar vettek részt belőle. Szép szavakban s meleg szeretettel róta le halálját ünnepelt a Kegyelmes Püspök Úr és a jószágos Esperes Úr iránt, ki őt mindig atyai jószággal, testvéri szeretettel karolta fel s így pótolta egy személyben az elhunyt szülökét s testvérét.

dult ki, hogy a gyermek az állam tulajdona, a tanítást e szerint rendezte be, s ezzel a nevelésben a természet minden kötelekét szétépte. A tanítás a testnek edzéséből állott, az olvasás, írás rendkívüli tárgyak voltak. Athenben azonban már olyan iskolákat is találunk, hol a gyermekek padokban ülve a betűk ismeretére, olvasásra, írásra és későbbben zenére is tanítottak. A nők képzésére a görögök sem fordítottak nagy gondot.

A rómaiaknál már művelt nőket találunk, kik legnagyobb büszkeségüknek gyermekeiket tartották, a kiket 16 éves korukig ők neveltek. Ismeretes a történelemből a Grachusok anyjának esete. Csak a görög műveltség hatása után találkoznak a rómaiaknál tanítókkal, pedagógusokkal, akiknek hogy az állásuk nem volt valami fényes, közkedveltségnek örvendő, bizonyítja a róluk fenmaradt mondas: Quem dii odere, pedagogum fecere. Aristippusról jegyezték fel, hogy midőn egy atya azt kérdezte tőle, hogy menyenyiért tanítaná gyermekét, így felelt: ezer drachmáért (428 korona). Egek, mekkora díj, szólott az atya, ezért egy rabszolgát vehetek! Mindenestre, válaszolt Aristippus szellemesen, akkor legalább két rabszolgád lesz: fiad és a vett. — Nyilvános iskolákat a rómaiaknál csak a keresztény korban találunk. Ezek kezdetben a piacokon fasátrakban, vagy nyílt utcákban, in tri-viis voltak, innen a triviális iskola elnevezés. Az oktatás a rómaiaknál odairányult, hogy az embert hasznosan élni megtanítsa.

Az Üdvözítő ezen parancsa: „Elmenvén tanítsatok minden népet“, habár első

szorban a hitgazságokra vonatkozik, mindazonáltal joggal következtethetjük, hogy a tanítás kezdettől fogva a világi vonatkozású tárgyakra is kiterjedt. Az egyház védőszárnyai alatt nőttek nagygyá a tudományok és szépművészetek. Az első rendszeres iskola az alexandriai katechetikai iskola volt. Ebből fejlődtek ki a zárdai és káptalani iskolák. Nagy Károly császárnak azon rendelete, hogy a káptalanok és szerzetek iskolákat állítsanak, amelyekben úgy a nemesek, mint a szolgák gyermekeit oktassák, a III. lateráni zsinaton az egész egyházra kiterjesztetett. Strabó Walafridus († 849.) krónikás önéletrajzában a következő érdekes adatokat találjuk a középkori iskolarendszerre nézve: „Alig hogy a reichenauai bencés kolostorba érkeztem és a házi rendhez alkalmazkodni megtanultam, írja ő, egy magisterhez utasítottam az olvasás elsajátítására. Nem egyedül valék itt, hanem több, velem egykorú gyermek volt még, szegények és előkelők, de akik már tovább haladtak, mint én. Nehány hét mulva tanítóm segélyével mégis annyira vittem, hogy nemcsak azt, ami viaszos táblámra íratott, hanem a latin könyvet is bizony folyékonyasággal olvastam. Ezután egy német folyvecskét kaptam, amelynek olvasása több fáradságba került, de nagyobb örömet is okozott, mert amit olvastam, azt megis értettem Ősszel gyümölcszedéskor több napig nem volt iskola; tanítónkkal kedvünk szerint kimentünk a tóra, vagy almát szedtünk a fákról, melyek a zárdát körítették. Amint az örömlapok elmúltak, el kelle kezdenem a betűket viasz táblámon utánrajzolni; ez a munka nekem nem igen akart sikerülni.

Unalmamban mással foglalkoztam, társaimat ingereltem, amiért meginttettem s néha megis bünttettem. Eközben az írást télen át megtanultam s 816-ban tíz éves koromban a grammatika tanítójához kerültem.“ (L. Haragó, Kath. iskola-kérdés.)

Csak lassan, századok mulva sikerült az egyháznak az általa alapított iskolákra nézve egyik vagy másik fejedelem támogatását megnyerni. A 11-ik századig nem találunk mást, mint egyházi alapítási iskolát.

A nők iskoláztatására, amint láttuk, egyáltalában nem nagy gondot fordítottak. Az első nyilvános iskolát 1362-ben Speryben állították fel és magyarországi Szent Erzsébetről nevezett apácák vezetésére bízták.

Nálunk Magyarországon is az egyház alapította az első iskolát. A papok és szerzetesek voltak az első tanítók; ha szükség esetén maguk mellé világi tanítót vettek, azt ők látták el a szükségességgel. Kuriozumként felhozom, hogy nem is olyan régen, 1851-ben egy dunántúli község mestere azon panaszkodik, hogy fizetése minden gyermek után 24 kr. és egy ületlen kenyér. Mivel azonban ebből meg nem élhetett, kénytelen volt a jegyzői hivatalt is elvállalni, amellyel 20 pengő forint fizetés járt. „Igen ám, de itt van a baj, panaszolja ugyanó, mert a jegyzői hivatal mai nap nagyon terhes és igen felelős, sőt oly munkái is vannak, hogy hetekig nem léphet be az ember az iskolába.“ (L. Katholikus Néplap 1851. évfolyam.)

K. P. dr.

— **Uj leány-internátus.** A marosvásárhelyi zárda internátusa az új tanévben új ott-hont kap. E célra a hitközség megvette a zárdával szomszédos hatalmas emeletes házat, melyet kizárólag internátusnak rendeznek be. Eképp az eddigi létszámnak kétszeresét, legalább is 60 növendéket képes befogadni. A helyek közül 38 már is le lévén foglalva, a jelentkezőket lehetőleg aug. 1-ig kell eszközölni. Felhívjuk a vidéki szülők figyelmét arra a körülményre, hogy Maros-Vásárhelynek az erdélyi városok közt a legegészségesebb fekvése van, s maga az intézet is a város legtagasabb utcájában (Szt.-György-u. 12. sz.) másfél holdnyi telken fekszik. A bennlakók elemi vagy polgári iskolások. Teljes ellátási díj havonta 36 K. a mellékkiadások nagyon csekélyek. Minden erre vonatkozó ügyben szíveskedjenek a szülők „Nővérek zárdája, Maros-Vásárhely“ címre a főnöknőnek írni, ki postafordultával készséggel küld prospektust.

— **A kolozsvári augusztumi r. kath. leányiskola értesítője.** A múlt év decemberében nyílt meg a monostori „Miasszonyunk“-ról nevezett zárdaiskola, melyet a szegény iskolanővérek vezetnek buzgalommal és lelkesen. Az augusztumi r. kath. leányiskola jelen értesítője azért is érdekes, mert az iskola alapos körültekintéssel megírt története mellett igen sikerült, szép képekben mutatja be a zárda-iskola egyes részleteit. Így első képe mindjárt a leányiskola homlokzata. Utána a nővérek kápolnájának ol-tárrészetét adja igen sikerült színnyomatban. Az iskola lépcsőháza így, képen is impozáns, valóságban bizonyosan pedig közvetlenebbül hat. Az iskola folyosója, valamint a III-ik, IV-ik, VI-ik osztály bejárata szintén igen ügyesen adják vissza azt az egyszerűségben is nemes és izlése modernséget, mely az egész zárda-iskolát jellemzi. Szép, nagy terem az óvoda, tele különféle játékszerekkel, amint a kitünő színnyomat mutatja. Az iskolának külön kápolnája van, mely egy sikerült képen szintén látható. Egyszerű, de tiszta, világos és előkelő a díszterem is, ahol zongora és harmónium áll a játszóknak használatára. A zárda-iskolának van színházterme. Tágas terem, ügyes kis színpaddal. A különböző részletek, amelyek a nővérek lakásait mutatják, így a munkaszoba, a fogadószoba. A főnöknő szobája, a nővérek ebédlője, a hálóterem, mind bizonyossággal annak, hogy a monostori zárda-iskola a legújabb kor összes követelményeinek megfelelő modern épület. Az iskolával kapcsolatban van az árvaház épülete, mely háló-, dolgozó-, fürdő- és betegszobából áll. Az intézetben van egy óvoda, egy hatosztályú elemi leányiskola, valamint egy leányárvaház, 12 árva leányka számára, melyet a Schütz-féle alap tart fenn. Az árvák gondozását, ápolását és nevelését az apácák végzik. Hogy mily hasznos volt a környéknek e tanintézet megnyitása, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy bár a tanév közepén nyílt meg, mégis a f. tanévben 220 növendék nyert oktatást benne. Nekünk ez értesítő átlapozása után, az a benyomásunk támad, hogy ide bátran és megnyugodva küldhetjük leánygyermeküket a szülő, mert ez a nagy gonddal, utánlátással s még több lelkesedéssel megteremtett leányiskola talán egyedüli Erdélyben, amely berendezésének tökéletessége, kiváló tanerői által a nemes és szép célnak minden körülmények között megfelel.

— **Az innsbrucki hittudományi konviktus 50 éves jubileuma.** Fényes keretben, ragyogó fényfelülte meg e hó 6-ától 9-éig a Jézus-társasága által vezetett hittudományi internátus fennállásának, illetve újramegnyitásának 50 éves évfordulóját. 1857. november 16-án

nyílt meg újra evszázasodás pihenés után a ma már világhírré vergődött innsbrucki teológiai fakultás a jezsuiták vezetése alatt, s csakhamar nyilvánult az óhaj, hogy egy internátus is létesüljön, ahol a teológiai tudományokban kiképzést nyerő ifjak a trienti (tridentini) zsinat határozatának megfelelő lelki kiképzésben is részesüljenek. Az óhaját követte a tett s még abban az évben bár kevés növendékekkel megnyílt az internátus is. 1870-ben az osztrák egyházellenes politikuskok áskálódása majdnem megsemmisítette. — Ugyanis a teológiai fakultás és az ezzel összekötött internátus megszüntetésére célzó törvényjavaslatot terjesztették az osztrák parlament elé, de a javaslat megbukott s a gyenge fa nőttön-nőtt s ágait mind szélesebb körben terjesztette szét. Ma már több, mint 200 egyházmegyéből sereglenek itt össze az ifjak. Hetezer áldozár került ki ezalatt az 50 év alatt a hatalmas internátus falai közül, köztük 21 érsek és püspök s ugyanannyi apát-prelátus tanuskodik a magas nívóról, amelyen az innsbrucki nevelés áll s nem kevesebb azok száma, akik különböző egyetemek katedráiról hirdetik azokat az örök igazságokat, amelyeket Innsbruckban lelkes tanáraiktól magukba szívtak. Egyedül a magyar klérusban négy püspök, dr. Belopotoczy Kálmán, gr. Zichy Gyula, dr. Kohl Medárd és gróf Bathány Vilmos emlékezik vissza hálával és szeretettel a konviktusban eltöltött szép napokra s a budapesti tudományegyetem katedrájáról dr. Mihály Ákos hirdeti azt az egészséges morált és okosrú pastorációt, amelyet az érdemekben megözült s még mindig áldásosan működő hírneves tanárjától a jó öreg Noldintól tanult. Hogy a legtávolabbi világrészekből is seregült keresik fel a tudománysozomjais ifjak a havasoktól övezett Tiroi fővárosában fekvő teológiai konviktust, ennek két oka van. Az egyik a páratlanul magas nívón álló oktatás az egyetem teológiai fakultásán, a másik a modern kor színvonalán álló nevelési rendszer, amelyet a konviktus vezetői soha szem elől nem tévesztettek. A nevelés alapja a kölcsönös bizalom az előjáró és a növendék közt s amit tán elsősorban kellett volna említenem, az egyéni szabadság. Nemcsak jó lelkipástorokat akarnak Innsbruckban nevelni, de igaz jellemeket is, férfiakat, akik nemcsak az intézet falai közt, de az élet viharjaiban is megállják a helyüket. Nincs talán a világban egy hasonló intézet sem, ahol e célnak megfelelőleg oly nagy egyéni szabadságot élveznének a növendékek, akik közt meglelt férfiak, minden nemzetbeli volt katonatisztek, orvosok, ügyvédek, sőt még egy volt orosz dumaképviseelő is helyet foglal, mint az innsbrucki teológiai konviktusból. A szeretet és a hála jegyében fog lefolyni a mostani jubileum három napja is, amelyre öt világrészből jönnek össze a hajdan itt nevelt s ma már a haza és az egyház körül szerzett érdemekben gazdag érsekek, püspökök és apátok, jámbor szerzetesek és egyszerű világi papok.

— **Hittoktatói tanfolyam.** E hó 2-án nyílt meg a központi papnevelő-intézetben a katechetikai tanfolyam, amelyen nagy számmal vettek részt a hittanárok és hitoktatók. A tanfolyam, melyet e hó 4-én fejeztek be lélekeniélő, tanulságos, vizasztaló, lelkesítő hatású volt mindenkire akinek a jövő Magyarország keresztény nevelése szíven fekszik. „Nem hitem volna, hogy magyar katechetáinkban ennyi tudás van,“ jegyezte meg egy résztvevő, midőn a magas színvonalon tartott fölőlvásásokat és a talpraesett hozzászólásokat végighallgatta. Ha hiányt tapasztaltunk, ezt legfőkébb a kispapság gyér képviselésében találjuk, de enyhítő körülmény-

nek kell betudnunk az ilyen tanfolyamon való részvétel költséges voltát. Bizonyos, hogy a hittanárok és hitoktatók egyesületének egyetlen tagja sem remélt ennyi buzgóságot és érdeklődést a nevelés-oktatás művészeite szerint és ha a jelek után indulhatunk, e tanfolyamot új korszak előjelének tekinthetjük, melyben a katolikus pedagógia vezet, a hit mélyebb gyökeret ver és az eddigi se hideg, se meleg katolicizmust öntudatos, gyakorlati, élő kereszténység váltja föl. És ennél nagyobb sikert nem kívánhatunk.

— **Köszönet.** A „Gyulafehérvári Népbank“ ez évben is 20 K-t ajándékozott a helybeli főgimnázium Torna-jutalmi alapjának. Az intézet igazgatósága kötelességének tartja ezt a nyilvánosság előtt az intézet és ifjúságnevében megköszönni annak is inkább, mert a jóindulatát évről-évre érezteti már hosszabb idő óta intézetünkkel.

— **Az Erdélyrészi Méhészegylet II-ik szaktanfolyama a nagyméltóságú Földművelésügyi miniszterium rendelete folytán f. év június 14—28-ig tartatott meg, melynek vezetésével Nagy János kerületi vándortanár lett megbízva az egyesület elnöksége részéről. A tanfolyamon kiképzést nyertek: Osváth Lajos, Szabó Gyula, Varga Dénes, Bene Gyula, Blum Sarolta, Bornemisza József, Csáky Mihály, Fekete György, Gedeon Andor, Gelch Blanka, Dr. Hatfaludi István, Holczer János, Kardos Béla, Nagy Géza, Nagy Irma, Nagy Lenke, Orbán Dénes, Papp Ágoston, Prodán György, Szakács Ferenc, Todorán Simon rendes, Fehér Anna, Gelch Lajos, Szőke Andor rendkívüli hallgatók. A tanfolyam záróvizsgálata vasárnap június 28-án d. e. 9—12-ig tartatott meg az Egyesület Házsongárd körűt 1. sz. alatti telepén a Br. Jósika Gábor elnök vezetésével az egyesület tisztikarából alakult bizottság és 40 személyt meghaladó vendég jelenlétében. A vizsgálat fényesen sikerült, a mennyiben annak minden hallgatója oly haladásról tett bizonyosságot, minőt egy oly kiváló tudással és szakértelemmel bíró egyén, mint Nagy János, helyes, odaadó és szeretetteljes vezetése és oktatása nyújthatott nekik. A tanfolyam hallgatói a kaptáraknak házilag való elkészítésén is oktatást nyertek. Ezen második tanfolyam is 24-el emelte azok számát, akik a méhészet nemes, áldásos és hasznos művelésének harcosai s hazánk közgazdasági előhaladását vannak hivatva előmozdítani. Az idei 3-ik tanfolyam július hó 6-án veszi kezdetét és 19-én zárul be.**

— **A takarmányhiány.** A földművelésügyi miniszter közlése szerint a takarmánytermelésben olyan hiány mutatkozik, mely az állattalomány kitéleltetését egyes vidékeken kétségessé teszi. Hogy a gazdaközönségnek a takarmány szükséglet beszerzését megkönnyítsék és lehetővé téssek neki az, hogy a szeszgyártásból származó moslékot is takarmányozási célokra használhassa, ennél fogva most ismét engedélyeztetik, hogy a mezőgazdasági szeszfőzdek vállalkozói moslékfőlöslégüket más gazdának külön engedély nélkül eladhassák; a mezőgazdasági szeszfőzdek vállalkozói moslékukat akkor, ha igazolják azt, hogy az eladott moslékon tartott marháktól származó trágyák a szeszfőzdekkel kapcsolatos mezőgazdaságnak adatik. A takarmányhiányban szenvedő vidékek mezőgazdájának érdekében a miniszter egyttal a f. 1907—8-iki szesztermelési időszak tartamára kivételesen megengedi azt is, hogy azok a mezőgazdasági szeszfőzdek, melyek az illetékes főszőlőbíró által kiállítandó bizonyítvánnyal igazolják, hogy saját községükben, valamint az ezzel közvetlenül határos községek területén a takarmánytermelésben hiány van, a szesztermelés-

lésnél nyert moslékot minden korlátozás nélkül, a takarmányhiányban szenvedő illető vidék gazdáinak eladhatóságát.

— **Emésztési zavar tüdőbajosoknál** egyik a legkellemetlenebb komplikációknak. Ezen betegnek, kik a legjobb táplálkozásra vannak utalva, az étvágy megszűnése nagyon meggondolandó körülmény, melynek folytán különben jó eredménnyel használt creosot-készítmény, mely a gyomrot megterheli és kellemetlen ízű, a beteg által nem szívesen vétetik. Szerencsére létezik egy creosot készítmény, mely mindezen kellemetlen bajokat elmulasztja. A „Sirolin-Roche” nem zavarja az emésztést s kellemes ízénél fogva étvágytalan betegek is kedvelik. A gyomor működésére a legjobb hatással van. Kapható minden gyógyszerüzletben.

— **A siker titka.** Maradandó sikerre csak az számíthat, aki valóságos szükségletet elégít ki. A modern fehérműt tisztítási mind inkább bajosabbá vált, mert egyrészt a por és a városok kigőzölgései, a gyári füst és korom a tisztálattartást folyvást növelték, míg a mind inkább szokásosabbá váló finom gyapotszövet a vegyi fehérítés és az erős dörzsölés által, mit az ósdi fagyuszappannal való mosás szükségével, tételt tönkre. És jött a „Schichtszappan” feltalálása, épen jókor. E szappan majdnem minden erőmegfeszítés nélkül oldja a szennyet és tisztítja a fehérműt alaposan, anélkül, hogy annak szálait megtámadná. De oly sikert ér is el, a mely párját ritkítja. A „Schicht szappanművek” jelenleg a legnagyobbak az egész európai kontinensen.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Tájékoztató a kath. polgári leányiskolák tantervére és tankönyveire vonatkozólag.** A vallás- és közoktatásügyi miniszterium által kiadott polgári leányiskolai tantervet csak az állami, községi, társulati és magán polgári leányiskolák kötelesek élethe léptetni, a hitelezeti, nevezetesen a kath. polgári leányiskolák (zárdái polgári iskolák) számára a nagyméltóságú püspöki kar írja elő és adja ki a tantervet az 1868. XXXVIII. t.-e. értelmében. Ő főmagassága Vaszary Kolos bíbornok hercegprímás 3100—908. sz. leiratával oly utasítás kapcsán küldte meg az Országos Kath. Tanügyi Tanácshoz a nagymélt. vall. és közoktatásügyi miniszter urnak a polgári leányiskolák számára kiadott tantervét és f. évi 40.483. sz. a. kelt leányiskolák tantervének javaslatát sürögősen elkészítse. A kath. polgári leányiskolák főtiszt. előjáróit, kik tájékozódás végett a Szent-István-Társulathoz avagy a Népevelőhöz fordulni szívesek voltak, ennél fogva tisztelettel értesítjük, hogy az állam által kiadott tanterv reájuk nézve nem kötelező. A nagymélt. püspöki kar nevében a bíbornok-hercegprímás már utasította a Tanácsot, hogy a miniszteri tanterv alapján a kath. polgári leányiskolai tantervet sürögősen elkészítse. Mindaddig tehát, míg a kath. polgári leányiskolai új tantervet a nagymélt. püspöki kar ki nem adja és elő nem írja, intézeteink (zárdák) a régi kath. polgári leányiskolai tan-

terv szerint kötelesek tanítani s így az eddig használt tankönyveket továbbra is használhatják, föltéve, hogy azok a nagymélt. püspöki kar megbízásából működő kath. tankönyvizsgáló bizottság által kath. polgári iskolák számára engedélyezve vannak, mert hangsúlyozzuk, hogy kath. tanintézetekben csak a kath. iskolák számára engedélyezett s a Szent-István-Társulat által kiadott hivatatos jegyzébe fölvev tankönyvek használhatók, úgy a polgári leányiskolában, mint általában a felsőbb leányiskolákban, az elemi és a tanító-, tanítónököpözökben is. A nagymélt. püspöki kar által kiadott fegyelmi szabályzat I. fejezet 4. § a) pontja értelmében a tanító fegyelmi vétséget követ el, hogyha az egyházhatóság által nem engedélyezett tankönyvet használ. A Szent-István-Társulat gondoskodni fog, hogy az új kath. polgári leányiskolai tantervhez kellő időben megjelenítse a szükséges tankönyveket s a kath. polgári leányiskolák nagyontisztelendő vezetőségei akadálytalanul választhassanak a megfelelő és megbízható szellemű kath. tankönyvekben. Az 1908—9. tanévben tehát még a régi tankönyvek használhatók, mert az új kath. polgári leányiskolai tanterv a kath. Tanügyi Tanács által a most kiadott állami tanterv alapján csak az 1909/1910. tanévre készítheti el. Különb. maga Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter úr is — „a tanulók és szülők érdekeinek megóvása és kielégése céljából úgy intézkedett f. évi 67.020. számú pórtrendelemben, hogy úgy az I. ső, mint valamennyi osztályban még az 1908—9. tanévben a régi tankönyvek használhatók. A kath. polgári leányiskolák főt. előjáróságait arra kérjük, hogy várják be, míg a nagymélt. püspöki kar az új kath. polgári leányiskolai tantervet kegyesen kiadja és az egyházi főhatóság annak használatát elrendeli, ami minden valószínűség szerint az 1909—10. tanévre megtörténik és ez időre a Szent-István-Társulat kath. polgári leányiskolai tankönyvei is részint átdolgozva, részint mint teljesen új könyvek elkészülnek, hogy azután azokat a kath. intézetek használatra bevezessék.

* **Az Örökimádás** című katolikus folyóirat, melyet Makay Lajos szerkeszt nagybuzgalmú ügyszeretettel, júniusi és júliusi füzetek rendkívüli dús tartalommal jelent meg, melyből különösen kiemelendők a következő cikkek: Tartalom: Magyar kiállítás a Vatikánban. — Mészáros Aladár: A Szentlélek munkája. — E. A.: I. Ferenc József és a Habsburgok. — J. M.: Szentmise a katakombákban. — Hogyan áldoztak az őskeresztények? — Kis történetek. — Reviczky Aladár C. M.: Szent Paszkál életrajza. — Szentségtörések a szent német római birodalomban. — Timár Kálmán: Az „Anima Christi” szerzősége. — Prohászka Ottokár: Úrnapja. — Úrnapj körménét Madridban. — Jubileumi Közlöny. — Tartalom: (Júl.) H. L.: A rózsák ünnepe Konstantinápolyban. Urnapja keleten. — H. L.: Templomaink a török birodalomban. — M. L.: Egy zsidó zongoraművész megterése. — M. L.: A konstantinápolyi Hagia Sophia félbemaradt szentmiséje. — Boldog Magdolna Zsófia és az Oltáriszentség. — E. A.: Szenttéavatási mise a szent Péter

bazilikában. — A—ny: Az érsekújvári eucharisztikus értekezlet. — R—ch F—c: Mise a tornateremben. — Level a szerkesztőhöz. — Nagy Hunyad példája. — Az Oltáriszentséghez, ifjak! — Imádság a mindennapi szentáldozás elterjedéséért. — A new-yorki székesegyház. — Vatikáni kiállítók névsora. — Magyarország és a nagyvilág. — Egyesületi élet — Központi tudósító. E valóban életrevaló folyóirat a Központi Oltáregyesület (Budapest, IX. ker. Üllői-út 75.) kiadásában jelenik meg s előfizetési ára egy évre csak 3 korona. Ajánljuk t. előfizetőink pártfogásba.

C S A R N O K.

Egyházmegyei zsinat.

(Folytatás.)

A latin nyelvbeni egységnek fensőbb, diplomáciai, a Szentszék részéről ellenőrizhető okairól, a haza határain túli szent ténykedés lehetőségéről s a hazát vesztett hívőnek olynemű vigaszáról, hogy a távol idegenben is ugyanazt látja, hallja legalább a lelkieket érintő dolgokban, mint egykor otthon — nem is szölok; még csak ezzel az elismerő kijelentéssel sem akarom büszkeségünket felkelteni, — pedig ez a többi nemzet részéről kifejezett kitüntetés a magyar papságra — hogy legszebben, legtisztábban beszélünk latinul. S kívánók e téren a dekadenciát? S különösen újabb törvényeinket s azok következményeit vizsgálva, épen arra kellene törekednünk, hogy a külső isteni tisztelet nyelvünk egységesítésével tömörítsük azokat, kiket talán épen mi tagoltunk szét. Mert igazán „bizony” szóval elmondhatjuk, hogy e téren csakis a papságon mulik minden. Tehát józan engedelmesség. Gondoljunk csak vissza: a 48-as magyar anyakönyvezetésre s liturgiára nem következhetett volna n e m e t ? S lássunk előre: nem biztosabb-e minden körülmény között — a semleges latin?

Mily bensőséges hitélet megnyilvánulását láthatjuk egyes nemzeteknél — latin külső alatt, hogy igazán kívánatos, hogy tanulmányozzók és élvezők át néha-néha s meritenénk erőt és lelkesedést. Vagy csak hazánk fővárosának templomairól pl. az angol kisasszonyok mindig zsufolt templomáról szóljak, a májusi nyilvános ájtatosságok alkalmával oly szépen és meghatóan éneklék a litániákat is — latinul.

2. Egyházmegyénket csak a szent ténykedések kötelezi a latin nyelv. De ez kö t e l e z ő általában törvények alapján, püspöki körrendeletek értelmében. S még hallgatag beleegyezéssel sem védhetjük magunkat. S mégis:

Ha megakarnók itélni az egyes esperesi kerületek működését, hogy papjai mennyiben munkálnak közre, hogy népünk érteni és érezni tudjon s mindennemű szent szertartásnak ismeretét elsajátítsa s javára is fordíthassa mindamelllet, hogy szent ténykedéseinket az egyház által előirt — p a r a n c s o l t — nyelven véggezzük, akkor csakis az egyházmegyei zsinatot előkészítő bizottság kérdőpontjain adott választatot kell átvizsgálni. S nem hiszem, hogy a bi-

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhöges, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást

Mint hogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerüzletben. — Ára tvegenkint 4.— korona.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svjc)

zottság meg lenne elégedve akár ezekkel, akár a válaszokat provokáló pontozatokkal. Így jár, ki a „kiss újját“ nyújtja oda . . .

Nézzük csak át a koronagyűlések jegyzőkönyveinek azon kivonatait, mikről a „Közm.“ is megemlékezett, de tekintsünk olyan jegyzőkönyvekbe is, melyek nyilvánosságra még nem kerültek s melyekről csak annyit tudunk, hogy „nevezetes jelentőségű a kerületi papság állásfoglalása a szertartási nyelv kérdésében a magyar nyelv mellett, melyet az egyházmegyei zsinaton elhatározni kívánnak.“ Egy kis körutat tévén, ilyenemű határozatról is hallomást vettem: „kívánatos, hogy mind a szentelményeket, mind a szentségeket magyar nyelven szolgáltatassuk ki, hogy a hívek ezeket megérthessék s rajta épüljenek. A szentmise liturgiai nyelvére is kategorice határozatok volna, ha a néhai dr. Éltés plébános által magyarított misekönyv kéziratát valaki bemutatta volna.“)

Hát ez szép, ha a zsinaton ily módon h a t á r o z n i k i v á n n a k. De először is n e m h a t á r o z n a k, mert az egyházmegyei zsinaton „solus Eppus est Legislator, caeteri nisi Consilarii ejus sunt, absque voto decisivo“, a mellyel ellenkező véleményt VI. Pius kárhoztott (in bulla Auctorem fidei 1794.) De továbbá — a már kimutatottak alapján — tilosba is tévednénk. Velleitásunk keresztülvihetéseért nem provokálhatunk egyetemes zsinatot; másrészt Püspökünket „qui leges Ecclesiae se servaturum jurat“ nem tehetjük ki annak, hogy évtizedes intézkedéseinek foganatosítását sürgető körleveleivel, rendelkezéseivel ellentétbe állítsuk; egyházmegyénket pedig megfosszuk életbevágó statutumoktól olyan okok alapján, a melyekre szintén ráolvassák azt, amit az 1822. évi zsinat statutumaira: „Sanctissimus Dominus plura decreta reprehenderit“ quia Conc. Trid. decretis ac literis pastoralibus hucusque ad Clerum Dioec. dimissis adversentur — s oda jutnánk, hová a mádi zsidó. Pedig nem erre törekszünk. Hisz mindenünnen ez a szó hangzik fel: „jőjjön létre az annyira szükséges egység és egyöntetűség mindenben, a szertartásokban is, és minden hitközségben és az egész egyházmegyében,“ sőt egész Magyarországon. Ami pedig úgy történhetik meg, ha együttesen munkálunk közre abban, hogy az előitéletek és fogalomzavarok eloszoljanak. Ez pedig a jó és szükséges. A liturgiai nyelvre törvényeink vannak — és „Spiritus christianismi humilitatem et obedientiam urget.“ Ezen obedientia adja meg a harmóniát. Ezen obedientiát pedig a zsinaton élőszóval is kijelentjük — ha a statumok felolvasása után a Püspök e kérdést intézné: placet ne? — oly értelemben, hogy Isten és társaink előtt ünnepélyesen igérjük, „nos illis s p o n t e parituros“ (Bened. c. 13. 1—1.) mert az a rártartóság, hogy a latin nyelv kiküszöbölése a szertartásoknál a hívek érdekéért szükséges, merő előitéleten alapszik s a 48-as időkötől dátálódik. Ha valaki ellenvetné, hogy az említett megnyilatkozások is „az idők jele“ — a mennyiben most is az egész országot egy 48-as gyurmává iparkodnak gyömöszölni — fogadják el e választ: „dehogy; hanem, a felületesség jele.“

(Vége köv.)

*) Vajjon kinek a birtokában van ez a kézirat? Mert tényleg sok tintát és papírost fogyasztott erre — érdemesebb múltól fosztván meg ezzel egyházat; magára pedig excommunicatiót vont, mert VII. Sándor pápa „excommunicatio latae sententiae“-vel sújtotta a római misekönyvnek más nyelvre átültetését. (1661. febr. 7.) Ine hová jut a fegyelmezetlenség — még a legkiválóbb elméknél is. —

Tisztasága **30.000** koronával szavatoltatik.

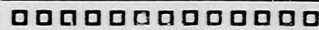

A konyhában és házbán

mindent, ami egyáltalában mosható és tisztítható, csakis

Schicht zaryvasszapparával

tisztítsunk. E szappan évtizedeken át folytatott beható és lelkiismeretes tanulmányozásnak eredménye. Mosóereje rendkívüli, szavatolt tiszta és ment minden káros keveréktől. Gond nélkül használható tehát minden tisztítási célra, még ott is, hol közönséges szappan felmondja a szolgálatot vagy különös gondosság szükségeltetik.

Szerkesztő üzenete.

Nietzsche. Jönni fog. Köszönjük.
Nr. 25. Mihelyt az ezen tárgyról megkezdett közleményt befejeztük, az önét is közölni fogjuk.
T. L. Idővel sorba vesszük az érdekes adatok közlését.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

SIMON LÁSZLÓ

orgona és harmonium készítő
KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5 SZ.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készítést, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készítést.

Továbbá oltár és szószek fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitűzött időre pontosan elkészítve.

Szíves partfogását kéri

mély tisztelettel **Simon László**
orgona készítő.

AKINEK

eladó birtoka van, vagy aki birtokot venni akar, vagy ha eladásra szánt könyvtára, irodalmi műve, zeneeszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képe, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más értékes eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS** mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében forog leginkább közkézen. **Egy szó 5 fill.** Czim: **Közművelődés kiadóhivatala**, (Papp György könyvnyomdája) Gyulafehérvárt.

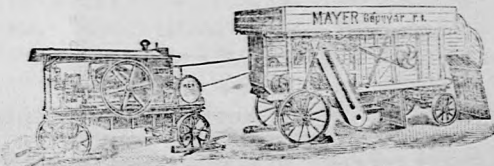
Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílusú és vallású templomberendezési tárgyak javítása különösen: modern olajlak márványozásra.

Hazai gyártmány! Kitünő munka!

MAYER
GÉPGYÁR

vas- és fémöntöde részvénytársaság
SZOMBATHELY-BUDAPEST,
VI. kerület, VÁGZI-KÖRÚT 61. szám.

Benzinlokomobil-cseplő-szerelvények. Stabil-benzinmotorok. Szívógázmotorok faszén-, koks- és antraczit-fűtésre, 120 HP-ig. **Malémitészet.** Szab. hydr. borsajtók, olajpresek és mindennemű gazdasági gépek.

Kedvező fizetési feltételek.

.-. Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmetve. -.-

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia” takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő czégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna” gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkeszi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *

— Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
— tulajdonában. —

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap. * * * * *

— Saját tulajdonában. —

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesuletek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

— Megjelenik füzet alakban havonként egy-
— szer két nyomtatott iv terjedelemben.

— Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Jrta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastkos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi biráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozatoknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetestestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Jrta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkeszi czim-
mel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.